

เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู

ความหมายของผลงานวิชาการ

ผลงานทางวิชาการ หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่จัดทำขึ้นจากความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของผู้จัดทำ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย และได้นำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานในหน้าที่จนเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการจัดการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

ขอบข่ายของผลงานวิชาการ

1. ผลงานทางวิชาการของสายงานการสอน หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการสอนที่แสดงถึงความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ รวมถึงผลงานในลักษณะอื่นซึ่งใช้ประโยชน์ในการสอนหรือการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยมีลักษณะดังนี้

- (1) ตรงกับสาขาวิชาที่ขอให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ
- (2) เป็นผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือสาขาวิชาต่างๆ และใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน
- (3) เกิดจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านการสอน

2. ผลงานทางวิชาการของสายงานบริหารสถานศึกษา หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ที่แสดงถึงความชำนาญหรือเชี่ยวชาญและเป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาหรือจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยมีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งสองข้อดังนี้

- (1) เป็นผลงานที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านวิชาการ บริหารแผนและงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป
- (2) เป็นผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสาขาวิชาต่างๆ

3. ผลงานทางวิชาการของสายงานบริหารการศึกษา หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา การพัฒนางานด้านวิชาการ การบริหารแผนและงบประมาณการบริหารงานบุคคล การเงินและทรัพย์สิน การบริหารทั่วไป และงานประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาที่แสดงถึงความชำนาญหรือเชี่ยวชาญ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ผลงานทางวิชาการของสายงานนิเทศการศึกษา หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและพัฒนาเทคนิควิธีการนิเทศการศึกษาที่แสดงถึงความชำนาญหรือเชี่ยวชาญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประเภทของผลงานวิชาการ

ก.ค.ศ.ได้กำหนดประเภทของผลงานทางวิชาการให้แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญ ของผู้ขอเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งแบ่งตามลักษณะของผลงานทางวิชาการเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ผลงาน งานแต่ง เรียบเรียง งานแปล หนังสือหรือเขียนบทความทางวิชาการ ซึ่งเป็นผลงานที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว และผลงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ผลงานวิจัย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว และผลงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น เช่น

3.1 การประเมินงาน หรือการประเมินโครงการ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่

3.2 สื่อ นวัตกรรมทางการศึกษา เช่น ผลงานด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ผลงานด้านการคิดพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจจัดทำเป็นเอกสาร หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ รวมทั้งเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 เอกสารประกอบการปฏิบัติงานที่เป็นเอกสารที่สามารถใช้ประกอบในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการเรียนการสอน บริหารจัดการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในหน้าที่ให้สูงขึ้น สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้ใช้เป็นเอกสารประกอบการประเมินคุณภาพปฏิบัติงานเท่านั้นมิให้นำมาใช้เสนอเป็นผลงานทางวิชาการ

ผลงานทางวิชาการที่ผู้ขอได้จัดทำแต่ผู้เดียว แต่เป็นผลงานทางวิชาการที่ได้ร่วมจัดทำกับผู้อื่น ในรูปคณะทำงานหรือกลุ่ม ต้องชี้แจงให้ชัดเจนว่าผู้ขอมีส่วนร่วมในการจัดทำในส่วนใด ตอนใดหน้าใดบ้าง คิดเป็นร้อยละเท่าไรของผลงานทางวิชาการแต่ละเล่ม และให้ผู้ร่วมจัดทำทุกรายรับรองพร้อมทั้งระบุว่าผู้ร่วมจัดทำแต่ละรายได้จัดทำส่วนใดบ้าง

ทั้งนี้ผลงานทางวิชาการที่เสนอขอ ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือประกาศนียบัตรใดๆ หรือผลงานทางวิชาการที่เคยใช้เพื่อเลื่อนตำแหน่ง หรือเพื่อให้มีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะมาแล้วด้วย

ลักษณะสำคัญของการจัดทำผลงานวิชาการ

ลักษณะสำคัญของการจัดทำผลงานทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการ

1.1 รูปแบบ ผลงานทางวิชาการต้องมีรูปแบบถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น ผลงานประเภทงานวิจัย จะต้องถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย บทเรียนสำเร็จรูป ต้องจัดทำให้ถูกต้องตามรูปแบบของ

บทเรียนสำเร็จรูปประเภทนั้น ๆ รายงานการประเมินโครงการต้องจัดทำให้ถูกต้องตามรูปแบบของรายงานการประเมินโครงการ และรายงานการพัฒนา นวัตกรรมต้องจัดทำให้ถูกต้องตามรูปแบบของการรายงาน

1.2 เนื้อหาสาระ ผลงานทางวิชาการต้องมีเนื้อหาสาระถูกต้องตามหลักวิชาครบถ้วน ทันสมัย มีการค้นคว้าอ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้ เรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักภาษา และจัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน

1.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานทางวิชาการต้องมีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเนื้อหาสาระและมีรูปแบบใหม่ ไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ

1.4 การอ้างอิง ผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ต้องมีการอ้างอิงจัดทำเชิงบรรณานุกรมได้ถูกต้องและเป็นรูปแบบเดียวกัน

1.5 การพิมพ์และการจัดทำรูปเล่ม ผลงานทางวิชาการต้องมีการจัดพิมพ์ให้สวยงาม และถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การพิมพ์หัวข้อ การย่อหน้า การจัดพิมพ์ตาราง การพิมพ์เชิงบรรณานุกรม การจัดทำรูปเล่มถูกต้อง มีปกหน้า ใบบรองปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ บรรณานุกรม ภาคผนวก เป็นต้น

2. ด้านประโยชน์ของผลงานทางวิชาการ

ผลงานทางวิชาการควรแสดงให้เห็นถึงการจัดทำ การทดลองใช้ การนำไปใช้จริง องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นและผลจากการนำไปใช้ว่ามีประโยชน์มากน้อยเพียงใด รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่จัดทำด้วย

ประกอบด้วยด้านคุณภาพ และประโยชน์ของผลงานทางวิชาการดังนี้

1. ด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการ

1.1 ความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ พิจารณาจาก ความถูกต้อง เหมาะสม ครบถ้วนตามหลักวิชาการและทันสมัย มีการค้นคว้า อ้างอิงถูกต้องเชื่อถือได้และเรียบเรียงเนื้อหาได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา จัดเรียงหัวข้อเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน

1.2 ความถูกต้องตามหลักวิชาการ พิจารณาจาก รูปแบบ ขั้นตอนในการนำเสนอต้องถูกต้องตามหลักวิชาการของผลงานประเภทนั้น ๆ

1.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พิจารณาจาก การแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และประสบการณ์ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ หรือเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ด้วยเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมและผลงานนั้นมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

2. ประโยชน์ของผลงานทางวิชาการ

2.1 ประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการหรือวิชาชีพ พิจารณาจาก เป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการหรือวิชาชีพ สามารถเป็นแบบอย่างใช้เป็นแหล่งอ้างอิง หรือเป็นแบบในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

2.2 ประโยชน์ต่อผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานการศึกษา การจัดการศึกษา และชุมชน พิจารณาจาก ผลที่ปรากฏต่อผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา การจัดการศึกษาและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 การเผยแพร่ในวงวิชาการ พิจารณาจาก มีการนำผลงานไปเผยแพร่ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จัดพิมพ์ในรายงานประจำปี เอกสาร วารสาร การนำเสนอต่อที่ประชุม การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือ Web Site

แนวทางในการจัดทำผลงานวิชาการ

เมื่อพิจารณาความหมายของผลงานงานวิชาการจาก คู่มือการประเมินผลงานทางวิชาการ เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะของ ก.ค.ศ. จะเห็นว่า ถ้าเป็นผลงานทางวิชาการของครู หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่แสดงถึงความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในการสอน ถ้าเป็นผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษา และถ้าเป็นผลงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่แสดงถึงความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา หรือ ผลงานทางวิชาการ คือ เอกสารหรือหลักฐาน ใด ๆ ที่สร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ ซึ่งแสดงถึงความชำนาญการหรือความเชี่ยวชาญในการสอน หรือการนิเทศหรือการบริหารสถานศึกษาของผู้จัดทำผลงาน และได้นำไปใช้ในการพัฒนางานในหน้าที่

ผลงานทางวิชาการของครู

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความชำนาญ และนิยามของผลงานทางวิชาการของครูแล้ว จะเห็นว่าผลงานทางวิชาการจะต้องมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังนี้

1. ตรงกับสาขาวิชาที่ขอเลื่อนวิทยฐานะ ตามแบบคำขอ หัวข้อรายงาน ความชำนาญการ/เชี่ยวชาญในการสอนวิชานั้น ๆ
2. ตรงกับวิชาที่สอน
3. จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน
4. เป็นผลงานทางวิชาการตามลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
5. เป็นผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านการสอน

ข้าราชการครูสายงานสอนจะมีผลงานทางวิชาการในลักษณะต่าง ๆ ได้มากมาย แต่ควรจะมีคุณสมบัติตามที่กล่าวแล้ว อาจจะเป็นเอกสารประกอบการสอน แผนการสอน เอกสารคำสอน หนังสือเรียน ตำรา หนังสืออ่านประกอบ งานแปล บทความทางวิชาการหรืองานวิจัย ซึ่งจะได้เสนอรูปแบบเป็นแนวเพื่อพิจารณาจัดทำในตอนต่อไป

โดยสรุปแล้วผลงานทางวิชาการ คือ หลักฐานใด ๆ ที่ข้าราชการครูผู้นั้นได้จัดทำขึ้นและได้ใช้ในการพัฒนางานในหน้าที่ของตนเอง

ผลงานทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลงานทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผลงานทางวิชาการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเสนอเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นได้อีก 1 ระดับ (ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการเลื่อนวิทยฐานะได้ 1-2 ระดับ) เช่น วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ เป็นวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ เป็นต้น ผลงานทางวิชาการดังกล่าวหมายถึง เอกสารเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาหรือผลงานทางวิชาการที่ใช้ในการศึกษา ซึ่ง ก.ค.ศ. เห็นว่า ใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษา หรือการศึกษาได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณานิยามของผลงานทางวิชาการ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความชำนาญการและความเชี่ยวชาญของข้าราชการครูสายบริหารสถานศึกษาแล้ว จะเห็นว่า ข้าราชการครูสายงานนี้สามารถจัดทำผลงานทางวิชาการได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สาขาวิชาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นหนังสือ ตำรา งานวิเคราะห์ วิจัย หรือรายงานโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จะเป็นการบริหารทั่ว ๆ ไป ทุก ๆ ด้าน หรือ การบริหารเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมนักเรียน ชุมชม อาคารสถานที่ การเงิน การพัสดุ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านหนึ่งด้านใดก็ได้

2. สาขาวิชาที่เปิดสอนในสถานศึกษานั้น ๆ ตามที่ข้าราชการครูผู้นั้นมีความรู้ความสามารถ เช่น วิชาสามัญ จะเป็นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา หรือวิชาชีพ จะเป็นวิชาช่างยนต์ คหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น

ผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์

ผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ หมายถึง เอกสารที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาซึ่งแสดงความเชี่ยวชาญในด้านนั้น หรือผลงานในลักษณะอื่น (ไม่ใช่เอกสาร) ซึ่ง ก.ค.ศ. เห็นว่า มีประโยชน์ในการนิเทศการเรียนการสอน การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและพัฒนาเทคนิควิธีการนิเทศ การศึกษาที่แสดงถึงความชำนาญหรือเชี่ยวชาญ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีเอกสารหลักฐานรายละเอียดต่างๆ ประกอบเพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าของผลงานนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเชี่ยวชาญและนิยามของผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์แล้ว จะเห็นว่า ศึกษานิเทศก์จะทำผลงานทางวิชาการลักษณะใดให้เหมาะสมสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบและความเชี่ยวชาญ ของแต่ละท่าน ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. ความเชี่ยวชาญ ด้านนิเทศการเรียนการสอน

ผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ในด้านนี้ ควรเป็นสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในสถานศึกษาในความรับผิดชอบของกรมเจ้าสังกัด และตรงกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้นิเทศวิชานั้น ๆ อาจจะเป็นแผนการสอน คู่มือครู ชุดการสอน หนังสือเรียน ตำรา หนังสืออ่านประกอบ หรืองานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในสาขาวิชานั้น

2. ความเชี่ยวชาญ ด้านพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

ผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ในด้านนี้ ควรเป็นงานในสาขาการบริหารสถานศึกษาด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านรวมกันได้ อาจจะเป็นคู่มือสำหรับผู้บริหาร เช่น ด้านวิชาการ บุคคล อาคารสถานที่ อุดมการณ์ การเงินและพัสดุ ความสัมพันธ์กับชุมชน กิจกรรมนักเรียนหรือการบริหารโครงการในสถานศึกษา การบริหารกิจกรรม เป็นต้น อาจจะเป็นตำรา ชุดฝึกอบรม หนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ หรืออื่น ๆ ก็ได้ ที่แสดงถึงการพัฒนาการศึกษาโดยส่วนรวม ไม่เจาะจงสาขาวิชาใด วิชาหนึ่ง เช่น การพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

3. ความเชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาเทคนิคการศึกษา

ผลงานทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ในด้านนี้ ควรเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้นิเทศศึกษานิเทศก์อีกชั้นหนึ่ง เป็นงานวิชาการจะต้องเกี่ยวกับการนิเทศ จะเป็นตำรา งานวิจัย การรายงานโครงการ หรือชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศ การนิเทศภายใน การนิเทศทางไกล หรือการนิเทศในลักษณะอื่น ๆ

จากที่กล่าวมาแล้วศึกษานิเทศก์จะต้องมีผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และจะขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นในฐานะผู้เชี่ยวชาญในด้านการนิเทศการเรียนการสอน หรือด้านการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หรือด้านพัฒนาเทคนิคการศึกษา ด้านใดด้านหนึ่ง และจะทำผลงานทางวิชาการในลักษณะใดให้เหมาะสมสอดคล้องซึ่งกันและกัน

คุณลักษณะของผลงานทางวิชาการที่ดี

ก.ค.ศ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานวิชาการไว้ว่า ผลงานทางวิชาการที่ดีและผ่านการประเมินจะต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1. **มีคุณภาพ** ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องมีความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการ กับการคิดสร้างสรรค์และผลงานทางวิชาการนั้น
2. **มีประโยชน์** ผลงานทางวิชาการจะต้องมีประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา หรือเป็นประโยชน์ความก้าวหน้าในวงวิชาการหรือวิชาชีพครู

ประเภทของผลงานทางวิชาการ

คู่มือการประเมินผลงานทางวิชาการ เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ ก.ค.ศ. ได้ให้ความหมายของคำว่า ผลงานทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. **ผลงาน งานแต่ง เรียบเรียง งานแปล หนังสือหรือเขียนบทความทางวิชาการ** ซึ่งเป็นผลงานที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว และผลงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. **ผลงานวิจัย** ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว และผลงานดังกล่าวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น เช่น

3.1 การประเมินงาน หรือการประเมินโครงการ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่

3.2 **สื่อ นวัตกรรมทางการศึกษา** เช่น ผลงานด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ผลงานด้านการคิดพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจจัดทำเป็นเอกสาร หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ รวมทั้งเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 **เอกสารประกอบการปฏิบัติหน้าที่** เป็นเอกสารที่สามารถใช้ประกอบในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการเรียนการสอน บริหารจัดการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในหน้าที่ให้สูงขึ้น สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้ใช้เป็นเอกสารประกอบการประเมินคุณภาพปฏิบัติงานเท่านั้นมิให้นำมาใช้เสนอเป็นผลงานทางวิชาการ

เมื่อศึกษา ประเภทของผลงานทางวิชาการ พบว่า มีผลงานทางวิชาการรวม 11 ประเภท (ตามการแบ่งประเภทของผลงานทางวิชาการของ ก.ค. เดิม) ดังนี้

- (1) หนังสือ
- (2) ตำรา
- (3) เอกสารประกอบการสอน
- (4) เอกสารคำสอน
- (5) บทความทางวิชาการ
- (6) ผลงานวิจัย
- (7) งานแปล
- (8) รายงานการศึกษาค้นคว้า
- (9) สื่อการเรียนการสอน
- (10) รายงานโครงการต่าง ๆ
- (11) ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น

ลักษณะของผลงานวิชาการ

1. **หนังสือ** หมายถึง เอกสารทางวิชาการ หรือกึ่งวิชาการ ที่ได้เรียบเรียงอย่างมีระบบ เข้าปกเย็บเล่มเรียบร้อย มีสารบัญช แบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาอย่างชัดเจน (ตีพิมพ์) ใช้อักษรตัวพิมพ์และมีการเผยแพร่ เนื้อหาจะต้องมีความละเอียดสมบูรณ์ และลึกซึ้งมาก แต่ไม่จำเป็นต้องครอบคลุมรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 **หนังสือเรียนหรือแบบเรียน** หมายถึง เอกสารที่จัดเป็นรูปเล่ม ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีลักษณะเป็นหนังสือเล่มเดียวตามกลุ่มวิชาหรือรายวิชาใด หรือเป็นชุด คือ มีหลายเล่มหลายชนิดอยู่ในชุดเดียวกันได้ และอาจมีแบบฝึกหัดประกอบด้วย

เพื่อเป็นสื่อการเรียนสำหรับผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและแตกฉานในบทเรียน สำหรับรายวิชาที่เน้นทักษะและการปฏิบัติ

1.2 หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอน แต่ไม่ได้กำหนดเป็นหนังสือเรียนหรือแบบเรียน เป็นหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อสร้างเสริมทักษะและนิสัยรักการอ่าน หรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น จำแนกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) หนังสืออ่านนอกเวลา หมายถึง หนังสือที่ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร

(2) หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตรเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

(3) หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่จัดทำเพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และมีสารประโยชน์และชวนให้อ่าน

(4) หนังสืออ้างอิง หมายถึง หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียนการสอน

1.3 หนังสืออื่น ๆ หมายถึง หนังสืออื่น ๆ นอกจากที่กล่าวแล้ว

2. ตำรา หรือเรียกว่า งานแต่งหรืองานเรียบเรียง หมายถึง เอกสารที่ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะที่ได้เรียบเรียงอย่างมีระเบียบ เช่น ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง สรุป และการอ้างอิงที่ครบถ้วน สมบูรณ์ทันสมัย โดยจะต้องมีเนื้อหาสาระอย่างละเอียดครอบคลุมวิชาหรือส่วนของวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ใช้ในการสถานศึกษา และต้องจัดทำเป็นรูปเล่มอย่างเรียบร้อย

3. เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา เอกสารประกอบการสอนมีหลายประเภท เช่น

3.1 ชุดการสอน หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับใช้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งซึ่งอาจจะจัดทำไว้เฉพาะเรื่องหรือรวมตลอดทั้งหลักสูตรก็ได้

3.2 แบบเรียนสำเร็จรูป หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง

4. เอกสารคำสอน หมายถึง เอกสารคำบรรยาย หรืออุปกรณ์ที่ใช้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรของหน่วยงานการศึกษา องค์ประกอบสำคัญ มีเนื้อหาสาระคำสอนที่มีความสมบูรณ์กว่าเอกสารประกอบการสอน จัดพิมพ์เป็นโรเนียวก็ได้ แต่ต้องทำเป็นรูปเล่ม

5. บทความทางวิชาการ หมายถึง เอกสารซึ่งเรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือผู้อื่น ในลักษณะที่เป็นการวิเคราะห์หรือเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานทางวิชาการนั้น ๆ จะได้

ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ ในสาขาวิชาที่เผยแพร่โดยสม่ำเสมอ หรือในหนังสือรวมบทความทางวิชาการ โดยการนำเสนอต่อที่ประชุมสัมมนาก็ได้

6. ผลงานวิจัย หมายถึง ผลงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบและมีความมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ได้มาซึ่งทฤษฎี หลักการ ปัญหา วิธีการแก้ปัญหา การรับรอง หลักการหรือการพิสูจน์ทฤษฎี ซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักการหรือทฤษฎีให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยอาจเป็นการวิจัยในเชิงทดลอง การวิจัยเชิงสำรวจ หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการก็ได้ โดยมีลักษณะเป็นเอกสารที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ

7. งานแปล หมายถึง ตำราหรือหนังสือที่แปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งให้ได้ใจความถูกต้องตรงตามต้นฉบับเดิม ให้สื่อความหมายเป็นที่เข้าใจแก่ผู้อ่านและได้เรียบเรียงตลอดจนปรับปรุงรายละเอียดให้เหมาะสมในกรณีจำเป็น งานแปลนี้อาจแปลมาจากตำราหรือหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง หรือแปลเฉพาะบางตอนของตำราหรือหนังสือหลายเล่ม แล้วนำมารวบรวมเป็นเล่มใหม่ก็ได้

8. รายงานการศึกษาค้นคว้า หมายถึง เอกสารจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอนหรือวิชาในภาคปฏิบัติ โดยการแสวงหาความรู้จากตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ และจากการเข้าร่วมสัมมนา การอภิปรายและการทดลอง หรือในงานที่ปฏิบัติ และจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนที่ปฏิบัติในหน้าที่ให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพ เช่น การเสนอวิธีการสอนหรือวิธีการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้ผลดียิ่งขึ้น แล้วนำเสนอเป็นเอกสารรายงาน กรณีที่มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนการสอนก็ให้ส่งตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์นั้นมาเป็นหลักฐานด้วย

9. อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง สื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นอุปกรณ์ที่ผลิตออกมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาใด วิชาหนึ่ง เพื่อช่วยเสริมสร้างการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลงานทางวิชาการลักษณะนี้จะต้องมีเอกสารประกอบด้วย

10. รายงานโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โครงการที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอนหรืองานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษา โดยระบุเหตุผลหรือความจำเป็น วัตถุประสงค์และเป้าหมาย และผลกระทบอื่น ๆ และประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษาทั่วไป ทั้งนี้จัดทำเป็นเอกสารเสนอตั้งกล่าวอย่างละเอียด

11. ผลงานทางวิชาการอื่น ๆ หมายถึง ผลงานทางวิชาการอื่นที่มีใช้ผลงานทางวิชาการ ตามข้อ 1-10 โดยปกติหมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรืองานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า เช่น เครื่องทุ่นแรง ผลงานศิลปะ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะโดยรวมในการเขียนผลงานทางวิชาการ

1. การเขียนเอกสารประกอบการสอน งานแต่งเรียบเรียง หนังสือ ตำรา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 **รูปแบบของการเขียน** ควรคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น การพิมพ์ประณีต ชัดเจน เว้นวรรคตอนและช่องไฟ มีความต่อเนื่องในการเสนอเนื้อหา มีหัวข้อชัดเจน ใช้ศัพท์ทางเทคนิคถูกต้อง มีการอ้างอิงแหล่งวิชาการที่ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้า (เช่น คัดลอก หรือยกข้อความ ภาพ แผนภูมิ ภาพประกอบ ตาราง ฯลฯ) ในรูปแบบที่สม่ำเสมอ และจัดทำบรรณานุกรม และหรือภาคผนวกได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 **ความถูกต้องในด้านเนื้อหาวิชา** ควรคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูล ทฤษฎี สูตร ตักราย การทดลอง การตีความ หลักฐานอ้างอิง การเสนอแนวความคิดและเหตุผล ความทันสมัยของหลักวิชาการ เนื้อหา สาระ และข้อมูล

1.3 **การใช้ภาษา** ภาษาที่ใช้เขียนต้องเป็นภาษาไทย เว้นแต่ตำรา หนังสือ หรือเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศ หรือหนังสือตำรา หรือเอกสารที่มีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องเขียนเป็นภาษาต่างประเทศ ให้เขียนภาษาต่างประเทศได้ กรณีที่เป็นข้อยกเว้นคณะกรรมการตรวจผลงานทางวิชาการจะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

1.4 **ความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษา** ต้องคำนึงถึงการใช้ถ้อยคำต้องให้ชัดเจน ถูกหลักภาษา และตรงความหมาย ใช้คำสุภาพที่นิยม ใช้ในภาษาไทย ตัวสะกดการันต์ต้องถูกต้อง ศัพท์บัญญัติต่าง ๆ ต้องถูกต้อง และให้ตรงกันตลอดทั้งเล่ม การใช้วรรคตอนเหมาะสม ข้อความอ่านเข้าใจง่าย กระชับ และมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี การเรียบเรียงเรื่องราวในแต่ละย่อหน้า แต่ละบท ต้องมีความเกี่ยวเนื่องกัน ลำนวนและโวหารต้องเป็นภาษาไทยเขียนและเหมาะกับเรื่องแต่ละตอน

1.5 **ความสมบูรณ์และความลึกซึ้ง** ควรมีขอบเขตคลุมเนื้อหาวิชาที่ผู้เขียนมุ่งหมาย ครอบคลุมแต่ละเรื่อง แต่ละตอน การอธิบายหรือวิเคราะห์ ควรให้ละเอียดถี่ถ้วน และลึกซึ้ง ควรมีส่วนประกอบอื่น เช่น ภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ฯลฯ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การอ่านและการค้นคว้าต่อไป ของงานแต่งเรียบเรียง หนังสือ ตำราเล่มนั้น และควรเสนอแนะหนังสือหรือเอกสารประกอบการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร และงานวิจัย ฯลฯ

1.6 **ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความทันสมัยในวงวิชาการ** หมายถึง ผลงานทางวิชาการที่จัดทำจะต้องมีเนื้อหาสาระที่มีความใหม่ สร้างสรรค์เกิดประโยชน์แก่วงวิชาการ และเนื้อหาที่มีข้อมูลใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นคือ แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า เช่น หนังสือ ตำรา ที่มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันและทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะในการเสนอผลงานวิจัย

2.1 **ความชัดเจนของปัญหาการวิจัย** แสดงความชัดเจนของปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาริชัยในปัญหาดังกล่าว ตลอดจนความน่าสนใจของปัญหาที่ศึกษา กำหนดขอบเขตของปัญหา ข้อตกลงเบื้องต้นและให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการตัวแปรที่สำคัญ และศัพท์เฉพาะทั้งหมด

2.2 **การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** มีการประมวลความรู้ในทางทฤษฎี ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา และแสดงความเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ศึกษาวិเคราะห์ จากผลงานที่มีอยู่แล้วนั้นกับการวิจัยปัจจุบันที่กำลังทำ เพื่อหาแนวทางและวางรูปแบบของการวิจัยให้ตอบปัญหาที่ตั้งไว้สำหรับการวิจัย

2.3 **แบบแผนของการวิจัย** ต้องตอบสนองปัญหาซึ่งตั้งไว้สำหรับการวิจัย หากเป็นงานวิจัยที่มีการตั้งสมมุติฐาน การตั้งสมมุติฐานต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง เช่น มีรากฐานทางวิชาการจากการประมวลความรู้ในเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนิยามของตัวแปรอย่างชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย

2.4 **กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง** ถูกต้องตามหลักวิชาการและเหมาะสมกับปัญหาการวิจัย

2.5 **วิธีดำเนินการวิจัย** มีขั้นตอนและวิธีการเหมาะสมต่อเรื่องที่วิจัย

2.6 **การวิเคราะห์ข้อมูล** มีความถูกต้องและเหมาะสม ใช้วิธีการทางสถิติ (ถ้ามี) อย่างเหมาะสมถูกต้อง สามารถทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ได้ พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล

2.7 **สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ** ประมวลและตีความตลอดจนอภิปรายผลของการวิจัย และแสดงความเชื่อมโยงผลของการวิจัยนี้เข้ากับมวลความรู้เดิมที่ศึกษามา

2.8 **การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล** มีรูปแบบของการอ้างอิงแหล่งวิชาการที่ถูกต้องตามหลักสากลนิยม และมีความสม่ำเสมอในการใช้รูปแบบนั้น

2.9 **ความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องที่วิจัย** เรื่องที่ศึกษาริชัยเป็นเรื่องที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ทางด้านวิชาการ หรือสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้